

یادی از مؤسس نخستین فاطمیه ی شهر گرگان
حاجیه مرصع معینی (واثقی)

با وجود اینکه زنان استرآباد و گرگان همواره در برگزاری آیین های مذهبی پیشرو و فعال بوده اند، اما تا قبل از سال ۴۷- ۱۳۴۶ شمسی ، مکان مشخصی که به مجالس مذهبی زنان در شهر گرگان اختصاص داشته باشد، وجود نداشت .
تا این زمان اغلب زنان در خانه های شخصی خود و گاهی هم روزهایی در هفته و یا ایامی در ماه و سال در برخی بقاع متبرکه و اماکن مذهبی به تعظیم شعائر اسلامی می پرداختند .

نمای داخلی فاطمیه سرچشمه گرگان

مرصع معینی فرزند محمدتقی معینی و خانم بلوریان، خواهر اسدالله معینی نویسنده‌ی کتاب جغرافیا و جغرافیای تاریخی گرگان و دشت، همسر حاج حسن وائقی و مادر فرهاد وائقی، در دیماه ۱۳۰۵ش در بالاکوجه (کوچه معینی) محله دربنو گرگان در خانواده‌ای مذهبی اما متجدد به دنیا آمد. پدرش از تجار متوسط، اما خوش نام استرآباد بود. مادرش با رفتن او به ملاخانه مخالف داشت و به همین دلیل با وجود این که در کوچه‌ی آن‌ها یک ملاخانه بود، هیچ‌گاه به آن‌جا نرفت. تحصیلات ابتدایی را از کلاس اول تا چهارم، در مدرسه‌ی دخترانه‌ی تقوی گذراند، اما در سال ۱۳۱۵ به دلیل فعالیت پدر در شرکت قماش بندرگز، با خانواده به بندرگز رفت و سال پنجم ابتدایی را در آن‌جا سپری کرد. پس از یک سال اقامت در بندرگز مجدداً به همراه خانواده به گرگان بازگشت و تصدیق ششم ابتدایی خود را از مدرسه‌ی ۱۷ادی گرگان دریافت کرد. در اردیبهشت ماه ۱۳۲۳ خورشیدی با حاج حسن وائقی که از تجار معروف گرگان بود، ازدواج کرد و نخستین فرزندش، فرهاد، در بهمن ماه ۱۳۲۵ به دنیا آمد. مدت زندگی مشترک او با همسرش هنوز به بیست سال نرسیده بود که در سال ۱۳۴۲، همسر خود را از دست داد. وی در این زمان، زنی بود ۳۷ ساله با ۹ فرزند که بزرگترین آن‌ها ۱۷ ساله و کوچک‌ترین آن‌ها ۳ ماهه بود. مرصع علاوه بر سرپرستی ۹ فرزند خود، از پرستاری پدر بیمارش نیز غافل نبود تا این که چند سال بعد از فوت همسر، پدرش را نیز از دست داد. تا این که در سال ۱۳۴۷ تحولی جدی در زندگی او رخ داد. خودش در این باره می‌گوید: «یک روز که برای احوالپرسی مادرم به خانه‌ی پدری در کوچه‌ی معینی رفته بودم، متوجه شدم رفت و آمدهای داخل کوچه طبیعی نیست و زنهای زیادی وارد کوچه می‌شوند و به خانه‌ی حاج آقاریاضی^۱ که در انتهای کوچه بود داخل می‌شوند. از زن برادرم علت این رفت و آمد را پرسیدم. گفت: «من هم خبر چندانی ندارم، اما می‌گویند این‌جا قرار است فاطمیه بشود. تا الآن این دومین باری است که در این‌جا مجلس گرفته‌اند.» من تا آن موقع اصلاً نمی‌دانستم فاطمیه چیست؟ موقع رفتن از خانه‌ی مادرم، از روی کنجکاوی یک سر به آن‌خانه زدم، در ص در مجلس خانم نبوی^۲ و خانم عقیلی^۳ و خانم شهیدی^۴ نشسته بودند. خانم قاسم پور هم یک سینی دور می‌داد که کمک‌های مردم برای تأسیس فاطمیه را جمع کند. من هم مبلغی کمک کردم و رفته‌ام، از آن‌جا که رفته دیگر موضوع فاطمیه از یادم رفت بود. شب خوابیدم و برای نماز شب بیدار شدم. همین‌طور که سر نماز نشسته بودم انگار یک صدایی در گوشم گفت که چرا تو فاطمیه را نمی‌دهی (خانه‌ای برای تأسیس فاطمیه نمی‌دهی)، این نجوا من را شدیداً بی‌قرار کرده بود. دیگر وقت نماز صبح بود، نماز صبح را خواندم و چادرم را سر کردم و سراسیمه رفته در خانه‌ی خانم عقیلی و گفتم من می‌خواهم ساختمان فاطمیه را بدهم. و همین هم شد. بالاخره بعد از مدتی که با خانم عقیلی می‌رفتیم، خانه‌های مختلف را می‌دیدیم، یکی از اقوام به من گفت که دخترهای تقوی می‌خواهند خانه‌شان را بفروشند، با خانم عقیلی رفتیم خانه را دیدیم، خانم عقیلی هم خانه را پسندید و من خانه را خریدم».

۱- حجه الاسلام والمسلمین شیخ صادق ریاضی

۲- حاجیه مریم بیگم طاهری همسر آیت‌الله آقا سید حسین نبوی، ایشان مادر خانم شیخ صادق ریاضی بودند.

۳- رحیمه بیگم حسینی که به نام فاطمه همسرش به خانم عقیلی معروف بود.

۴- حاجیه فاطمه ابراهیمی همسر حاج آقا بزرگ شهیدی

مرصع معینی خانه ی تقوی را در سال ۱۳۴۷ به مبلغ سی هزار تومان می خرد. در آن زمان اغلب بخش های خانه مخروبه و تنها یک ساختمان چهار اتاقه در وسط حیاط قابل استفاده بوده است. از فردای آن روز کارگر می گذارد، نخاله های بخش آوار شده را از حیاط بیرون می برند، دیوارهای بین چهار اتاق متصل به هم را بر می دارند و یک سالن یکسره درست می کنند و در نهایت در روز ۱۷ اسفند ۱۳۴۷ مصادف با عید سعید غدیر نخستین فاطمیه ی گرگان به شکل رسمی تأسیس می شود.

خانم وائقی برای مراسم روز افتتاحیه، خانم نبوی و خانم شهیدی و دیگر گردانندگان مجلس خانه ی ریاضی را دعوت کرد و از آن ها خواست که در گرداندن فاطمیه او و خانم عقیلی را کمک کنند. اما شیخ صادق ریاضی تقریباً هم زمان با تأسیس فاطمیه ی خانم وائقی، زمین فاطمیه ی نه تن را گرفته و کلنگ بنای آن را حاج آقاسید حسین نبوی زده بود و مدتی پس از تأسیس فاطمیه ی خانم وائقی، فاطمیه ی نه تن نیز احداث و افتتاح شد و خانم نبوی و شهیدی و ... در فاطمیه ی نه تن مشغول به فعالیت های مذهبی شدند.

در آغاز کار بیشتر سخنرانان فاطمیه وائقی را از تهران دعوت می کردند و اغلب آنان توسط حاج رحیم و حاج مهدی دماوندی دعوت می شدند. علاوه بر این در ایام محرم یا در فصل بهار زنان تعزیه خوان نیز برنامه اجرا می کردند. اغلب اوقات خانم عقیلی، حاج نواب^۵ را که از زنان تعزیه خوان منطقه و اهل کردکوی بود، برای اجرای تعزیه، دعوت می کرد.

خانم وائقی همواره از ذکر نام خودش به نام بانی فاطمیه خودداری داشت. چنان که می گویند در روز افتتاح، وقتی خانم عقیلی سخنرانی می کرد، خانم وائقی از ترس این که در جلوی جمع نام او را به عنوان بانی فاطمیه ببرند، درون درگاه ایستاده بود و داخل مجلس نشد. و حتی چون در اوایل، گاهی فاطمیه را به نام «فاطمیه ی وائقی» و نیز «فاطمیه ی عقیلی» می خواندند، به خواسته ی خود خانم وائقی فاطمیه به نام «فاطمیه ی سرچشمه» نام گذاری و مشهور شد. مدیریت فاطمیه هم تا زمانی که خانم عقیلی (رحیمه بیگم حسینی) در قید حیات بود، برعهده ی وی بود. و پس از او، خانم وائقی مدیریت مجالس را به حاج خانم طاهری (همسر آیت الله سید حبیب الله طاهری) واگذار کرد.

سرانجام مرصع معینی در تیرماه ۱۳۹۵ در سن ۹۰ سالگی در شهر گرگان درگذشت و در امامزاده عبدالله گرگان مدفون شد. روحش شاد و یادش گرامی باد.

منبع:

اخوان مهدوی، محمود. ۱۳۸۶/۱۱/۱۱. گفتگو با مرصع معینی (تأسیس فاطمیه سرچشمه). گرگان. مرکز تاریخ شفاهی مؤسسه فرهنگی میرداماد.

۵- حاج نواب از زنان پیشکوت و صاحب سبک در تعزیه خوانی و روزه خوانسی و از اهالی کردکوی بود. وی تا حدود چهل سال پیش در شهر گرگان و کردکوی تعزیه برگزار می کرد. حاج نواب شاکردان زیادی را در این حوزه تربیت کرد. ایسن زن مومه چند سال گذشته بر اثر کهولت سن در کردکوی درگذشت.